

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Το «Αρχείο Πολέμου» έχει την τιμή να σας προσκαλέσει σε εκδήλωση με θέμα

Ελληνες, μη Εβραίοι, σε φασιστικά και ναζιστικά στρατόπεδα συγκεντρώσεως: Εμπειρίες και μαρτυρίες 1942-1945

Σάββατο 6 Ιουνίου 2015, ώρα 7: 30 μ.μ.

Η χαρμόσυνη είδηση της επίσημης λήξης του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου στην Ευρώπη, πριν από 70 ακριβώς χρόνια, είχε βρει την Ελλάδα ελεύθερη από επταμήνου αλλά πληγωμένη βαρύτατα, μετά και τον εφιάλτη των Δεκεμβριανών. Έξω από τα ελληνικά σύνορα, κάποιοι άλλοι Έλληνες πληροφορούνταν την άνευ όρων παράδοση της Γερμανίας με δικαιολογημένο ενθουσιασμό: γι' αυτούς η 9^η Μαΐου του 1945 έθετε οριστικό τέλος σε ένα προσωπικό εφιάλτη. Ταυτόχρονα όμως σηματοδοτούσε και την απαρχή μιας βασανιστικής οδύσσειας επιστροφής. Μιλάμε για τους Έλληνες ομήρους, Εβραίους και μη, που επεβίωσαν των στρατοπέδων συγκέντρωσης.

Τα τελευταία χρόνια, η συστηματική έρευνα έχει φέρει στο φως πληθώρα στοιχείων, χάρη, πρωτίστως, στις ευάριθμες προφορικές και γραπτές μαρτυρίες επιζώντων Εβραίων συμπατριωτών μας, που, αφήνοντας πίσω πολλές χιλιάδες νεκρών αδελφών τους, έπαιρναν το δρόμο της επανόδου σε ένα τόπο αποξενωμένο και σε μια ρημαγμένη, απορρατισμένη ζωή.

Αντίθετα, η αντίστοιχη περιπέτεια των μη Εβραίων Ελλήνων (ο αριθμός τους

παραμένει αδιευκρίνιστος και οι εκτιμήσεις δίστανται, ανεβάζοντάς τον ως τις – πιθανότατα υπερβολικές–

45.000, ενώ αδιευκρίνιστος παραμένει και ο αριθμός των νεκρών, που –πιθανώς κι αυτός καθ' υπερβολή– εκτιμάται στις 14.000) αντιμετωπίστηκε μάλλον με λιγότερο ενδιαφέρον και σίγουρα με λιγότερη επιμονή.

Η αναζήτηση σχετικού υλικού κατέληξε στη συγκέντρωση πολλών αυτοτελών εκδόσεων, οι οποίες έκαναν κατά καιρούς την εμφάνισή τους, με πυκνότερη κυκλοφορία στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1940 και από το 2000 ως σήμερα, και πέρασαν στην πλειονότητά τους απαρατήρητες.

Οι ζωές όλων αυτών των ανθρώπων στην τριετία 1942-1945 υπήρξαν εντυπωσιακά - και άλλο τόσο δραματικά- όμοιες, εξαιρουμένων των στρατιωτικών αιχμαλώτων πολέμου, που χάρη στη Συνθήκη της Γενεύης απολάμβαναν μερικών προνομίων και, εν μέρει, των έγκλειστων στα ιταλικά στρατόπεδα, όπου οι συνθήκες υπήρξαν λιγότερο απάνθρωπες. Επιπλέον, η περίπτωση της Ιταλίας είχε μια ιδιαιτερότητα: μετά τη συνθηκολόγηση της χώρας τον Σεπτέμβριο του 1943, οι τέως εχθροί γίνονται σύμμαχοι απέναντι στη γερμανική απειλή, οπότε πολλοί από τους Έλληνες πρώην ομήρους καταφεύγουν στην ύπαιθρο, όπου οι Ιταλοί πολίτες αλλά και οι τοπικές αρχές τους συμπεριφέρονται άψογα, δημιουργώντας φιλίες στενότητας που άντεξαν στο χρόνο.

Η περίπτωση των ναζιστικών στρατοπέδων ήταν διαφορετική: παρότι συλλήψεις και εκτοπίσεις Ελλήνων είχαν ξεκινήσει νωρίτερα, οι μαζικότερες αποστολές ομήρων για καταναγκαστική εργασία πραγματοποιήθηκαν από τα τέλη του 1943 και κυρίως το καλοκαίρι του 1944, καθώς οι τεράστιες ανθρώπινες απώλειες στα πολεμικά μέτωπα είχαν ουσιαστικά αποστερήσει τη Γερμανία από εργατικά χέρια, απαραίτητα για να διατηρούν την πολεμική της βιομηχανία σε διαρκή λειτουργία, να αποκαθιστούν τις κατεστραμμένες υποδομές, να εξασφαλίζουν την αγροτική παραγωγή.

Τα στρατόπεδα εργασίας και τα στρατόπεδα εξόντωσης (που αποτελούσαν τον τραγικό εβραϊκό προορισμό) είχαν ένα κοινό σημείο: αν και με διαφορετικό τρόπο, οι κρατούμενοι αντιμετωπίζονταν ως αναλώσιμοι.

Από τον Μάρτιο, κυρίως όμως από τον Απρίλιο του 1945 ορισμένα στρατόπεδα εργασίας αρχίζουν να εκκενώνονται και οι κρατούμενοι οδηγούνται από τους Ναζί σε εξαντλητικές πορείες άσκοπης περιπλάνησης. Τα υπόλοιπα στρατόπεδα ελευθερώνονται από τους Συμμάχους σταδιακά, ως τις 9

Μαΐου. Τα πλήθη των κρατουμένων, μαζί με στρατιές άλλων αμάχων, μετακινούνται ανά την Ευρώπη και αγωνίζονται να φτάσουν στις πατρίδες τους με κάθε δυνατό μέσο, ακολουθώντας τα πιο απίθανα δρομολόγια. Ανάμεσά τους και χιλιάδες Έλληνες –πρώην-

όμηροι, ο επεισοδιακός νόστος των οποίων διήρκεσε από έναν ως οκτώ μήνες και περατώθηκε με μια οδυνηρή διαπίστωση.

Απογοητευμένοι από ένα καχύποπτο και συχνά άδικο κράτος, πτοημένοι βλέποντας συνεργάτες των Γερμανών να κυκλοφορούν όχι μόνο ατιμώρητοι, αλλά και αποκατεστημένοι επαγγελματικά και κοινωνικά, πικραμένοι από την παραγνώριση, ξανάρχισαν τη ζωή τους και παρέδωσαν τα γραπτά τους τους ως υποθήκη για τις επόμενες γενιές. Κοινή τους ευχή: ειρήνη και ομοψυχία.

Η Παρουσιαστρια

ANNITA Π.ΠΑΝΑΡΕΤΟΥ

Γεννήθηκε το 1958 στην Αθήνα, όπου και σπούδασε Αγγλική και στη συνέχεια Ελληνική Φιλολογία. Έλαβε το διδακτορικό δίπλωμα από το Πανεπιστήμιο της Κρήτης.

Έχει ασχοληθεί με την έρευνα και τη μελέτη θεμάτων και προσώπων της ελληνικής λογοτεχνίας –κυριότατα με την ταξιδιωτική πεζογραφία, η οποία αποτελεί και το επιστημονικό αντικείμενο-,

καθώς επίσης και με μεταφράσεις. Στη λογοτεχνία παρουσιάστηκε με τέσσερα βιβλία, το ένα εκ των οποίων είναι παιδικό αφήγημα.

Η εργασία (και, ύστερα, βιβλίο) *Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος: συνολική θεώρηση του έργου του*

(1990) βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών το 1986 (απ'αφορμή τον θάνατο του συγγραφέα, η Ακαδημία προκήρυξε βραβείο για τη συγγραφή μελέτης για το έργο του.)

Το βιβλίο *«Η παρηγορία των επιστολών σου...»*. *Ευανθία Καϊρη και Ελισάβετ Μουτζάν-*

Μαρτινέγκου: Αλληλογραφώντας, όπως θα ήθελαν (2007) ήταν υποψήφιο –βραχύς κατάλογος-

για το Κρατικό Βραβείο Λογοτεχνίας 2008. Το βιβλίο *Τα πορτραίτα της* (2011) ήταν

υποψήφιο –βραχύς κατάλογος- για το βραβείο μυθιστορήματος του περιοδικού (δε)-
κατα, 2012.

Το συγγραφικό έργο:

Αυτοτελείς εκδόσεις, με χρονολογική σειρά:

Ι.Μ.Παναγιωτόπουλος: συνολική θεώρηση του έργου του. Αθήνα, Επικαιρότητα,
1990.

Εργογραφία-Βιβλιογραφία Ι.Μ.Παναγιωτόπουλου, Αθήνα Σύλλογος προς
Διάδοσιν

Ωφελίμων Βιβλίων, 1990.

Μια ιστορία καλοκαιρινή (παιδικό αφήγημα). Αθήνα, Καστανιώτης, 1992.

Ελληνική Ταξιδιωτική Λογοτεχνία (5 τόμοι). Πρόλογος Ζακ Λακαρριέρ.
Αθήνα,

Επικαιρότητα, 1995.

Παντελής Πρεβελάκης. Οι δρόμοι του ζωντανού χρόνου. Αθήνα, Καστανιώτης,
1996.

Η ηδονή και η οδύνη των βιβλίων. Χρυσόστομος Γανιάρη βίος και έργα. Αθήνα,
Ε.Λ.Ι.Α.,

2002.

Ελληνική ταξιδιωτική λογοτεχνία (στη σειρά «Στα Σταυροδρόμια του
νεοελληνικού

λόγου»). Αθήνα, Σαββάλας, 2002.

Ελλάδα, Διαδρομή Αιώνων. Δίγλωσσο λεύκωμα. Αθήνα, Έφεσος, 2003.

***«Η παρηγορία των επιστολών σου...». Ευανθία Καΐρη και Ελισάβετ
Μουτζάν-***

Μαρτινέγκου: Αλληλογραφώντας, όπως θα ήθελαν. Ιστορικό μυθιστόρημα. Αθήνα,
Ωκεανίδα,

2007.

Τα πορτραίτα της. Ιστορικό μυθιστόρημα. Αθήνα, Εστία, 2011.

Ψυχής εγκώμιον. Μαρτυρία. Αθήνα, Εστία, 2014.

Ελπίζουμε να σας δούμε
στο Αρχείο Ανδρέας και
Αναμπέλλα Φρέρη

Παρακαλούμε να μας ενημερώσετε για το εάν προτίθεσθε να
παρακολουθήσετε την εκδήλωση, επικοινωνώντας τηλεφωνικά με την

διδα. Μάκα Ντοκχνάτζε στο τηλέφωνο του Αρχείου ή στο κινητό 69-98088220, η email afreeris@wararchivegr.org **το αργότερο μέχρι την Πέμπτη 4-6-2015 καθώς ο χώρος είναι περιορισμένος.**